

програми його наукової діяльності, але вона не мала практичного використання. У остаточно затвердженій програмі наукової діяльності Одеського дослідного поля були використані концептуальні поради, які висловили провідні німецькі професори-аграрії Е. Вольф, Меркер, Бломитер, Штребель і Гельригель. Через два роки роботи, дослідне поле настільки стало зразковим, що їм стали цікавитися відомі вчені – професори Петровської сільськогосподарської академії О.Г. Дояренко та В.В. Вінер.

**ФРАНКФУРТ СОЛОМОН ЛЬВОВИЧ (1866–1954) –
ВИДАТНИЙ УЧЕНИЙ-АГРАРІЙ, ГРОМАДСЬКИЙ І ДЕРЖАВНИЙ
ДІЯЧ, ДИПЛОМАТ ТА ОДИН З ОРГАНІЗАТОРІВ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СПРАВИ
Й АКАДЕМІЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ**

Вергунов В.А.

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН (м. Київ)

С.Л. Франкфурт

Франкфурт Соломон (Шоломон, Шлім) Львович (Меїрович) народився у місті Вільно (нині Вільнюс, Литва). Спеціальну агрономічну освіту здобув у Цюрихському університеті. Тут під керівництвом професора Є. Шульца захистив докторську дисертацію на тему «Хімічно-технічні методи дослідження будівельних матеріалів». До 1895 р. працював асистентом професора Є. Шульца при Цюрихській політехніці. Після повернення до Росії стає членом Товариства ремісничої праці (ТРП) для навчання єврейської молоді сільськогосподарській і ремісничій майстерності.

У 1896 р. під науковим керівництвом професора К.А. Тимірязєва С.Л. Франкфурт захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня магістра сільського господарства на тему «Про фізіологічну роль деяких складових частин насіння». У 1896 р. світ побачила його фундаментальна монографія «Методи хімічного дослідження речовин рослинного походження». До 1900 р. С.Л. Франкфурт працював приват-доцентом у Імператорському Санкт-Петербурзькому університеті, потім співробітником сільськогосподарської хімічної лабораторії Департаменту землеробства при Імператорському лісовому інституті на чолі з П.С. Коссовичем. Проходив наукове стажування у Цюриху, а також на Ротамстедській дослідній станції.

З 1901 р. С.Л. Франкфурт живе у Києві, де очолює агрохімічну (насінневу) лабораторію Південноросійського товариства заохочення землеробства і сільської промисловості. Через неї причетний до ствердження контрольно-насіннєвої справи в Україні. Ортодоксальний прибічник

П.А. Столипіна щодо втілення його аграрної реформи.

Протягом 1901–1918 рр. С.Л. Франкфурт очолював Мережу дослідних полів Всеросійського товариства цукрозаводчиків (ВТЦ). Упродовж 1901–1917 рр. працював старшим фахівцем Департаменту землеробства. У 1909 р. став одним із засновників Київського агрономічного товариства. Розробник програми і схеми всіх польових дослідів з цукровим буряком, з 1905 р. – картоплею, зерновими колосовими, що проводила мережа дослідних полів ВТЦ. У 1901 р. разом з Б.М. Рожественським видає одну з кращих для свого часу «Інструкцію ставлення дослідів з буряками» та першу в країні повноцінну методику проведення польового досвіду.

У 1903 р. С.Л. Франкфурт створив при ВТЦ крашу в Російській імперії агрохімічну і контрольно-насінневу лабораторію (нині – ННЦ «Інститут землеробства НААН»), в 1912 р. – Миронівську центральну дослідну станцію з культури цукрового буряку (нині – Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла НААН). Він став розробником першої наукової програми станції. Протягом 1918–1919 рр. очолював установу. У 1915 р. С.Л. Франкфурт запропонував присвоїти першому виведеному на станції сорту пшениці назву «Українка 0246». Займався вивченням оптимальних норм висіву озимої пшениці та порівняльної ефективності від внесення форм фосфатних добрив. Завдячуючи С.Л. Франкфурту, у світовій практиці остаточно ствердилися поняття – культура цукрового буряку та культура насіння.

С.Л. Франкфурт був одним з ініціаторів проведення Першого Всеукраїнського агроекономічного з'їзду в Києві 22–26 жовтня 1917 р., що визнав цукровиробництво як одну з основоположних складових існування державності України та закликав до створення для його достойного існування Наукової хліборобської (аграрної) академії.

Упродовж 1917–1920 рр. С.Л. Франкфурт – член партії кадетів, активний учасник політичних подій. У 1917 р. – уповноважений Міністерства землеробства Тимчасового уряду О. Керенського в Україні; товариш (заступник) міністра землеробства Центральної Ради та продовольства Української Держави гетьмана П. Скоропадського; член Вищої земельної Комісії УНР; Комісії із заснування УАН (нині НАН України); фундатор Київського обласного союзу хіміків. У 1918 р. – член правління Союзу промисловості, торгівлі, фінансів і сільського господарства. Протягом 1919–1920 рр. С.Л. Франкфурт обіймав посаду голови Сільськогосподарського наукового комітету України (нині Національна академія аграрних наук України). У 1920 р. він очолив науково-дослідний відділ Голоцукру, став членом Комісії з товарообміну з центральними державами та радником міністра іноземних справ Директорії УНР. Як дипломат у вересні-жовтні 1918 р. у складі української делегації взяв участь у підписанні нового торговельного договору з Німеччиною та Австро-Угорщиною, за що отримав орден Корони ІІІ ст. С.Л. Франкфурт входив також до складу Комісії із розробки торговельного договору з Польщею (червень 1920 р.) та керував діяльністю економічної секції на IV конференції Балтійських країн у місті Рига (серпень-вересень 1920 р.).

Наприкінці 1920 р. С.Л. Франкфурт емігрує до Німеччини, де входить до лав соціал-демократичної партії. До 1924 р. він працював торгівельним представником насінневої фірми «Раббетге і Гізеке» (нині – німецька фірма «КВС») в УСРР. Від 1921 р. став членом Центрального правління і керівником Закупівельного товариства Всесвітнього союзу ТРП. Завдяки йому Всесвітній союз ТРП зміг об'єднати роботу відділень у різних країнах світу під назвою «Освітні ресурси і технологічний тренінг». З 1924 р. – директор ТРП у Лондоні.

У 1940 р. С.Л. Франкфурт емігрував до США. Тут він брав активну участь у роботі Надзвичайного комітету у справах Союзу ТРП у Нью-Йорку. З 1947 р. очолював Всесвітній Союз ТРП, до складу якого входило 76 відділень у різних країнах світу.

Помер 18 листопада 1954 р. у м. Йонкерс (штат Нью-Йорк, США).

С.Л. Франкфурт є автором понад 200 наукових і науково-популярних праць агробіологічного та економічного спрямування. Нагороджений орденами Св. Анни III ст. (1912) і Св. Станіслава II ст. (1916). За видатні праці із дослідної справи відзначений золотою медаллю Полтавської дослідної станції та Полтавського товариства сільського господарства (1913).

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ КАФЕДРИ ПРИРОДИ, СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА КУЛЬТУРИ ПОДІЛЛЯ ПРИ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОМУ СГІ

Вільчинська Д.В.

*Подільський державний аграрно-технічний університет
(м. Кам'янець-Подільський Хмельницької області)*

Науково-дослідні кафедри в Радянській Україні були створені згідно постанови РНК України від 25 грудня 1921 р. «Про утворення науково-дослідних кафедр і забезпечення працівників науково-дослідних кафедр (НДК)». Вони організовувались з метою розвитку на Україні науково-дослідної діяльності найбільш видатних у кожній галузі вчених, а також підготовку молодих вчених до наукової праці та педагогічної діяльності.

Кам'янець-Подільська НДК історії та економіки Поділля була утворена при місцевому Інституті народної освіти (ІНО) у 1922 р. за ініціативою відомого історика Є. Сташевського. При утворенні науково-дослідної кафедри в невеликому 30-тисячному місті брались до уваги такі мотиви. Поділля являло собою окремий історичний та економічний регіон України зі своїми специфічними продуктивними силами та історичним минулим, було малодослідженим і віддаленим від головних наукових центрів Радянської України: Києва, Харкова, Одеси. Було також враховано те, що Поділля межувало із Польщею та Румунією, де проживало чимало українців, для яких прикордонний Кам'янець-Подільський повинен був стати, на думку керівництва НКО, осередком поширення освіти в напрямі радянського будівництва.